

ORVOSI KÖNYVTÁRAK

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének hivatalos lapja

2010. 7. évf. 1. szám

KÖSZÖNTŐ

A könyvtárosokra szükség van!

2007-ben megjelent egy kiváló értekezés a könyvtárosi hivatásról, amely azért híresült el, mert 33 indokot sorol fel, hogy miért van szükség könyvtárakra, illetve könyvtárosokra. (<http://www.degreetutor.com/library/adult-continued-education/librarians-needed>)

Azért fontos erről gondolkozni és beszélni, mert egyre gyakrabban halljuk az online könyvtár kifejezést, s többen úgy gondolják, hogy annak nem szerves része a könyvtáros. Mi is a könyvtár? Hagyományos értelemben egy épületben elhelyezett, adott nagyságrendű feltárt és közreadott állomány, ahol könyvtáros szakképesítésű munkatárs/munkatársak dolgoznak. Ez a meghatározás bizony megváltozott. Hallottunk már olyan szélsőségnek számító megállapítást is, hogy egy online könyvtárhoz pusztán egy íróasztal és egy informatikus kell, s minden rendben működik. Szerencsére nem ez az igazság,

A bevezetőben említett 33 érvet felsorakozató cikk éppen a könyvtárosok fontosságát hangsúlyozza: szerepük nem csökken, inkább igazodik a technológiai változásokhoz. A könyvtáros állományt kezel, eligazítja, sőt oktatja a könyvtár látogatóit a hatékony információszerzésre. A könyvtárosnak tehát alkalmaznia kell a hagyományos értelemben vett és a technológia által nyújtott eszköztárat, amellyel megtalálható a legrelevánsabb információ (akár nyomtatott, akár elektronikus formában). Ez pedig nem egyszerű feladat, így ahelyett, hogy megkérdőjeleznénk a könyvtárosok szerepét, inkább élni kell az általuk és az internet által adott lehetőségekkel, és megtanulni a hatékony információkeresést.

Dr. Vasas Livia
MOKSZ-elnök
lvasas@lib.sote.hu

TARTALOM

HÍREK **4. o.**

VELÜNK TÖRTÉNT **5-9. o.**

Palotai Mária-Kovács Beatrix: 2009. október 8-10. Elisad
21. éves konferenciája (Budapest, ESKI Könyvtár)

SZAKORVOSI KITEKINTŐ **10-12. o.**

Dr. Tényi Tamás: A kifejezéspatológia kutatásának
története a Pécsi Tudományegyetem Pszichiátriai
Klinikáján

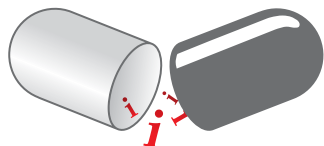
MOKSZ KÖNYVTÁRAK **12-16. o.**

Dr. Kührner Éva: Mi lesz veled orvosi könyvtár?

NÉVJEGY **16-18. o.**

Semmelweis Egyetem Központi Könyvtár

HÍREK

INFORMATIO MEDICATA

2010. szeptember 22-24-én az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma, a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége és a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtár ismét megrendezi az Informatio Scientifica - Informatio Medicata konferenciát és az ahhoz kapcsolódó szakmai kiállítást a Balassi Bálint Magyar Kulturális Intézetben. (1016 Budapest Somlói út 51.)

A konferencia idei témája a gazdaságosság és hatékonyság lesz orvosi (gyógyszerhasználat, finanszírozás) és könyvtárosi szempontból. Az elmúlt évek hagyományait követve, ismét a legkiválóbb előadókat hívjuk meg nemcsak Magyarországról, hanem külföldről is.

EBSCO Információs Nap

Az EBSCO és a MOKSZ 2010. március 31-én 10-14 óráig információs napot szervez a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárában. (1088 Budapest, Mikszáth tér 5. 2. emeleti folyóirat-olvasó terem) A rendezvény fő témája: az EBSCO orvostudományi ajánlata - Minőség és hatékony keresés. A regisztráció (9.30-10.00) után a EBSCO Publishing teljes szöveggel rendelkező adatbázisai kerülnek bemutatásra: a MEDLINE® with Full Text, a CINAHL® Plus with Full Text, a SPORTDiscus™ with Full Text, a Dentistry & Oral Sciences Source™, illetve a DynaMed™, majd a konzorciumi hozzáférés lehetőségeiről lesz szó. 12.45-től EBSCONET®, majd EBSCOhost tréningek lesznek az 1. emeleti PC-laborban.

Jelentkezni 2010. március 22-ig az elukacs@ebSCO.com címre lehet.

VELÜNK TÖRTÉNT

ELISAD 21. ÉVES KONFERENCIÁJA

Budapest, 2009. október 8-10.

Az ESKI Könyvtára nemzetközi kábítószerügyi konferenciát szervezett könyvtáros és információs szakemberek részére

Először volt lehetőségünk nemzetközi konferenciát szervezni. Nagyon nagy munka volt, de az intézetünk, a szakminisztériumok és az Elisad vezetőségének szakmai támogatásával sikeresen rendeztük meg az idei Elisad értekezletet.

Az Elisad tevékenysége

A European Association of Libraries and Information Services on Alcohol and Other Drugs (Elisad) = Az Európai Alkohol- és Kábítószerellenes Dokumentációs Központok és Könyvtárak Szövetsége 1988-ban alakult meg. Célja az európai könyvtárak, információs szolgálatok és dokumentációs központok közötti együttműködés elősegítése az alkohol és kábítószer elleni küzdelemben.

Feladata az információs menedzsment technológia használatának a támogatása és az addiktológia területén dolgozó szakemberek minőségi információkkal való ellátása. Információkat nyújt könyvtárosoknak és információs szakembereknek szakmai konferenciák, tréningek szervezésével. Elektronikus levelezőlistát üzemeltet, elektronikus folyóiratot jelentet meg.¹

A szervezet honlapot működtet (<http://elisad.eu>), melynek korszerűsítése most van folyamatban.

Az évek folyamán nőtt az Elisad tagjainak száma, jelenleg azonban csak mintegy 40 intézményi tagja van.

¹<http://www.eski.hu/new3/konyvtar/Droginfo/Elektronikus/EJ27.pdf>

Kapcsolatunk a szervezettel

Az Egészségügyi Minisztérium támogatásával, még az Európai Unióhoz való csatlakozásunk előtt lehetőségünk volt a Phare projektekben részt venni és 1999-től az Elisad tagjaként a szolgáltatásait (levelezőlista, dokumentum csere, Elisad Journal, éves értekezletek) igénybe venni. Kétszer jelentettük meg az Elisad elektronikus folyóiratában cikket. 1999-től (a 2000. évet kivéve) minden évben (az Egészségügyi Minisztérium, később az ESKI támogatásával) részt tudtunk venni az éves konferenciákon. Az ott látott és hallott előadások, könyvtárlátogatások tapasztalatait úti jelentésekben foglaltuk össze. Az Elisadról, valamint a Gateway projektről több alkalommal tartottunk prezentációt (például az 2007-es Informatio Medicatán)².

Az Elisad éves értekezletei

Ezeken az éves konferenciákon a szervező országot képviselő szakemberek bemutatják az országuk alkohol- és droghelyzetét, az új kutatásaikat. A konferencia további előadásai mindig egy adott, nagyobb témához kapcsolódnak, a prezentációk után lehetőség van kérdések felvetésére és a különböző országok tapasztalatainak összevetésére.

Az elmélyült könyvtárosi, információszoigálató témákat műhelymunka keretében beszélük meg a résztvevők.

Az Elisad 21. értekezlete Budapesten

Idén (október 8 – 10. között) az Elisad 21. éves értekezletét könyvtárunk rendezte meg az intézetünk (ESKI) személyi, az Egészségügyi Minisztérium, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium és a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet (NDI) anyagi támogatásával és az OVID Technologies szponzorálásával.

A felkérő levél és az engedélyezés után már tavaly novemberben elkezdtük a konferencia szervezését. Mivel könyvtárunk az Egészségügyi Minisztérium épületében helyezkedik el, a minisztérium Budai Várra néző nagy konferenciatermét, technikáját és éttermi szolgáltatásait vettük igénybe. Az Elisad Elnökségével végig e-mailben konzultálva felkértük a magyar szakembereket a szakpolitikák bemutatására, illetve témát és hozzá magyar előadókat kerestünk. Idén az „Addictions in Society : what information services contribute” címet kapta a rendezvény.

² Kovács Beatrix: Droginfo. Európai Addikciós Portál

A konferencia előkészítésekor az előző évhez hasonlóan létrehoztunk egy wikioldalt³. Erre az oldalra folyamatosan feltöltöttük a szükséges dokumentumokat. Ezen az oldalon, a konferencia után - a szerzők engedélyével - elérhetővé tettük az összes előadást.

Igyekeztünk a szakmai programok mellett társadalmi, kulturális programokat is szervezni. A teljes programról az előadások absztraktjaival, a résztvevők elérhetőségi listájával, térképpel és a kulturális programokkal egy nagyon tartalmas és szép programfüzetet készítettünk.

Előadások

A konferencia első napján a hivatalos megnyitó után négy szekcióban hangzottak el az előadások. Az első szekción belül – A magyar drogprobléma és -stratégia állapota – elsőként a Magyar Drogfókuszpont megbízott vezetője, Varga Orsolya számolt be a magyar kábítószer problémáról és a nemzeti drogellenőrző rendszerről. Felvinczi Katalin, az NDI főigazgatója a 2010 és 2018 közötti időszakra vonatkozó új Magyar Drogstratégiát⁴ mutatta be.

A második nagy érdeklődéssel várt szekció a szerencsejátékkal, mint szenvedélybetegséggel foglalkozott. Az első előadást, a szerencsejáték történetéről, Aurélie Wellenstein, a párizsi Marmottan Kórház könyvtárosa tartotta. A magyar helyzetről - az ELTE és a Corvinus Egyetem közös kutatásáról - Kun Bernadette számolt be. A kutatásról készült tanulmányt Kun Bernadette mellett Paksi Borbála és Demetrovics Zsolt állította össze. Az olasz szerencsejáték-függőségről Francesca Rascazzo (szociológus) és Daniela Zardo (könyvtáros) szerzőpáros tartott közös prezentációt.

Délután a „Kutatás és kiadványok” szekcióban Judit H. Ward, a New Jersey-i Rutgers Egyetem (USA) információs szolgáltatások igazgatója az addikcióval foglalkozó tudományos kiadványok impaktjáról tartott előadást. Ezt követte Elekes Zsuzsanna, a Corvinus Egyetem professzorának a 2007-es ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and other Drugs) felmérésről szóló beszámolója.

Az első nap utolsó szekciója - az Internet alapú információs szolgáltató eszközök – négy előadásból állt. Teravágimov Péter, az NDI munkatársa a szakirodalmi információs portáljukat (SZIP) ismertette. Claes Olsson, a svéd Alkohol- és Kábítószerügyi Információs Tanács munkatársa, az interneten elérhető európai és nemzetközi alkohol és drog statisztikákról tartott gyakorlati bemutatót. Zoe Davey, a londoni St. George Egyetem kutató munkatársa a Psychonaut Web Mapping projektről számolt be. Az utolsó előadás keretében Czeglédi Éva, az Ovid Technologies munkatársa adatbázisaik közül részletesebben a PsycInfot ismertette.

³ <http://2009elisadmeeting.pbworks.com/FrontPage>

⁴ A Stratégia az alábbi honlapon érhető el: <http://www.drogstrategia.hu/>.

A második nap – a könyvtárak és a jövő – délelőtti szekcióján két előadás hangzott el. Christine Goodair, az Elisad elnöke, felhasználói szempontból vizsgálta a könyvtárak és könyvtárosok szerepét. Jorunn Moen, a norvég SIRUS (Norvég Alkohol- és Kábítószerügyi kutatóközpont) tanácsadója a SIRUS könyvtár felhasználói felmérését mutatta be.

A kerekasztal-beszélgetés keretében folytattuk a tanácskozást a könyvtárak jövőjéről. Három asztalnál egy-egy kérdést boncolgattunk: milyen képességekre van szüksége a könyvtárosnak, információs szakembernek a 21. században, hogyan dolgozhatnánk jobban együtt, hogyan mérhető le a munkánk hatékonysága. Minden asztalnál 20-20 percet töltöttünk egy-egy téma megvitatására. Majd a másik asztalnál folytattuk a következő témával. Az asztaloknál minden kérdéskörnek volt egy levezető elnöke és egy titkára, aki a tanácskozás után az elnöknek beszámolt a megbeszélésekről. A végső konklúziót majd az Elisad elnöke vonja le a kerekasztal-beszélgetésből.

A konferencia ideje alatt - a kávé- és ebédszüneteket kihasználva - sokan keresték fel könyvtárunkat és az I. emeleten a kábítószerügyi és az Egészségügyi Világszervezet külön-gyűjteményeinknek közösen kialakított kutatószobát, valamint a munkaszobáinkat is.

Kulturális programok

Az Egészségügyi Minisztériumnak köszönhetően a konferencia résztvevői első este dunai városnézésen vehettek részt. Szerencsénkre a nálunk szokatlanul meleg, tiszta levegőjű októberi estén láthattuk a kivilágított Budapestet. Ahogy a búcsúvacsorán elhangzott: egy jó könyvtáros mindenre gondol, a szép időjárást is biztosítja.

Második nap délutánján a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Keleti Gyűjteményét látogattuk meg. Dr. Dévényi Kinga és Dr. Kelecsényi Ágnes, a gyűjtemény vezetői nemcsak az állományuk történetét ismertették, hanem olyan csodákat is megmutattak nekünk, mint Kőrösi Csoma Sándor tibeti szótára, Stein Aurél fényképalbuma, távol-keleti, indiai, etióp kéziratok. Ezután a még mindig kitartó, lelkes résztvevőkkel a Szent István Bazilikát látogattuk meg.

Az Elisad búcsúvacsorát hangulatos borospincében tartottuk. Itt a magyaros vacsora előtt a Homo Cantans kórus, melynek egyik tagja Kovács Beatrix, tartott egy félórás, igen változatos programot, a résztvevőket is megénekelte.

A konferencia értékelése

A résztvevő kollegák Európa sok nemzetét (francia, olasz, svéd, norvég, ír, angol, finn, holland, belga, magyar) és az USA-t is képviselték. Legtöbb résztvevő kitöltötte a konferenciát értékelő kérdőívet. 1 (gyenge) és 5 (kitűnő) pont között értékelhették a konferenciával kapcsolatos különböző tevékenységeket. 4,4 átlagpontot értünk el. A szervezés (4,5), a tudásmegosztás (4,2), felszereltség (4,5), hangulat (4,6), ellátás (4,7) kapta a legjobb osztályzatot. A szöveges értékelésnél rákérdeztünk arra, hogy milyen témákat szeretnének megvitatni a következő években, milyen változásokat szeretnének az Elisad-on belül (éves értekezlet, weboldal, Elisad journal). Arra is megkértük őket, hogy fogalmazzák meg a hiányosságokat, az általános tapasztalatokat és tegyenek javaslatokat.

A beérkezett válaszokat feldolgoztuk és a rövid összefoglalót megküldtük a szervezet vezetőségének. Az alábbi megállapításokat és javaslatokat kaptuk a résztvevőktől.

Kitűnő volt a szervezés, kellemes volt a hangulat. Az eddigi találkozók közül ez volt - a kis létszám ellenére is - a legjobb. Többen rövidnek érezték a konferenciát, illetve hosszabb előadásokat (30 perc) szeretnének és kevesellték a kérdésekre és a megbeszélésekre jutó időt. Jónak tartották az előadások színvonalát, de azt tanácsolták, hogy az alkohol és kábítószer addikciók mellett a jövőben más szenvedélybetegségekkel foglalkozzon többet az Elisad.

A jövő évi értekezleten a könyvtárak szolgáltatásainak fejlesztését elősegítő előadásokat (pl. marketing a könyvtárban, web2.0-ás eszközök használata, a legjobb gyakorlatok bemutatása, Elisad együttműködés) szeretnének hallani. A szakmai témák közül a cyber-addiction-t, az Elisad weboldal fejlesztését, egy lehetséges új Elisad projekt elindítását sorolták fel.

A válaszolók hasznosnak ítélték a kerekasztal formáját a tagok aktiválására, egymás véleményének, gyakorlatának megismerésére és várják a folytatást.

A konferencia résztvevőivel folytatott levelezésünk bizonyítja, hogy a rendezvény betöltötte feladatát, érdemes volt sok időt és energiát a szervezésre fordítanunk, mert vendégeink elégedettek voltak a szakmai munkával, megismerték a magyar addiktológiai helyzetet és ezen túl ízelítőt kaptak Budapestből és a magyar vendégszeretetből.

*Palotai Mária - Kovács Beatrix
ESKI*

SZAKORVOSI KITEKINTŐ

A kifejezéspathológia kutatásának története a Pécsi Tudományegyetem Pszichiátriai Klinikáján

A kifejezéspathológiai kutatás tárgyát a pszichiátriai betegek által, betegségük különböző szakaszaiban létrehozott alkotások gyűjtése, értelmezése és a diagnosztikus és terápiás tevékenység során történő felhasználása képezi. A pszichiátriai kutatás ezen irányzata Lombroso, Prinzhorn, Volmat és más meghatározó klinikusok munkásságából fejlődött ki. Klinikánkon a psychopathológiai művészet kutatása jelentős hagyományokkal rendelkezik, és egy ma is intenzíven kutatott területet képez.

Professzor Reuter Camillo az akkori Ideg-Elmeklinika első igazgatója, aki 1918 és 1945 között látta el az igazgatói feladatokat, több mint 2000 rajzot gyűjtött össze és rendszerezett a két világháború közötti időszakban. A rajzok és festmények jelentős részét szkizofréniában és mániás-depresszióban szenvedő betegek alkották, ebben az időben viszonylag kevesebb organikus és psychogén kórképben szenvedő beteg állt kezelés alatt. Reuter Professzor 1874 február 11-én született Resicabányán, s 1901-ben nyert orvosdoktori oklevelet. Még ebben az évben a Pázmány Péter Egyetem elme- és idegkórtani klinikáján tanársegéddé nevezték ki, ahol Moravcsik E. Emil igazgatósága alatt 13 évig dolgozott. 1918. április 3-án az Erzsébet Tudományegyetem elmekór és gyógytani tanszékére nyilvános rendes tanárrá nevezték ki, Pozsonyba. A klinikát 1924-ben helyezték át Pécsre, ahol a Városi Kórház Elemosztályát vette át. Az egyetem professzori kara 1925/26 és 1927/28 között valamint az 1943/44-es évben Reuter Camillót dékánná választotta.

Reuter a psychopathológia és a klinikai pszichiátria számos területén publikált, s jól ismerte Prinzhorn és Lombroso munkáit, amely motiválta, hogy saját betegei műalkotásait összegyűjtse és katalogizálja. Nagy érdeme volt, hogy a műalkotások mellett részletes kórtörténeti leírásokat is rögzít, amelyek nagyban megkönnyítették a későbbi tudományos feldolgozást. A gyűjtemény tudományos feldolgozását az 1950-es években Jakab Irén adjunktus asszony végezte el, aki 1956-ban az Akadémiai Kiadónál egy francia és német nyelven megjelent monográfiában publikálja a pécsi anyagot. A klinika igazgatója ekkor Környey István professzor úr volt. Jakab Irén Nagyváradon született, orvosi tanulmányait a kolozsvári egyetemen végezte. 1947-ben Környey Istvánnal került a Pécsi Tudományegyetem Ideg-Elmeklinikájára, először tanársegédi

majd adjunktusi munkakörbe. Jakab Irén tudományos munkásságát áttekintve komplex tevékenység tárul elénk. A kifejezéspatológiai kutatás mellett a neuropszichiátria, a pszickirurgia és a neuropatológia területéről közölt tanulmányokat. 1956-os monográfiája hatalmas feltűnést keltett. Fontos és érdekes megemlíteni, hogy az anyag feldolgozásában Martyn Ferenc festőművész is segítségére volt. Feldolgozásában a manifeszt és a látens tartalom összefüggéseinek elemzése, a kompozíció, a stílus, valamint a formai vonatkozások (színek, tér, arányok, mozgás) analízise szerepelt. A kötet az elméleti részek mellett esettanulmányok közlése mentén mutatja fel a pécsi gyűjtemény legjelentősebb alkotóit. Jakab Irén 1959-ben elhagyja az országot, később Svájcban, Franciaországban, majd az Egyesült Államokban dolgozott, ahol jelenleg is él. Könyvének felújított kiadása magyar és angol nyelven 1998-ban jelent meg, Jakab professzor asszony a pécsi egyetem díszdoktora, a mai napig is rendszeresen hazalátogat klinikánkra, ahol izgalmas előadások keretében ismerhetik meg az újabb generációk képviselői is.

Az 1970-es évek közepétől elsősorban Trixler Mátyás és Jádi Ferenc munkássága révén vált ismételten a kifejezéspatológiai kutatás és a gyűjtés folytatása központi területté, ennek keretében Pszichorealizmus címmel egy izgalmas kiállítást nyitott meg Beke László művészettörténész, míg Kismányoki Károly animációs filmet készített egy szkizofrén alkotó munkái alapján, amely hitelesen érzékelteti azt a világot, amellyel betegeinket megveri és megáldja sors. Az 1970-es évektől napjainkig elsősorban a művészet terápiás felhasználása került az érdeklődés középpontjába, így a művészetterápia során a nehezen kapcsolatba vonható páciensekkel való kontaktusépítés került a kifejezéspatológiai és művészetterápiás kutatás centrumába.

Tényi Tamás 1985-ben összegyűjtötte és „Halálra vál mind a Szépnek” címmel egy kis kötetben publikálta a klinika betegeinek verseit és egyéb írásait, amely könyv 1999-ben – Jakab Irén ajánlásával - átdolgozott formában ismét megjelenésre került. 2003-tól klinikánk és a Művészeti Kar közösen posztgraduális művészetterápiás képzést indított, amely 5 féléves képzés során specializációtól függően művészetterápiából, zeneterápiából vagy mozgásterápiából nyernek oklevelet a felvett hallgatók. Ezen hallgatók lelkesedése és a betegek iránt érzett elkötelezettsége méltóan illeszkedik Reuter és Jakab Professzorok korukban úttörő munkásságához és pácienseik felé forduló töretlen figyelméhez.

Tényi Tamás dr.

Irodalom

1. Tényi T. /1986/ : *A pszichopathológiai művészet és az art-terápia fejlődésének története a Pécsi Orvostudományi Egyetem Ideg-Elmeklinikáján. A POTE Baráti Körének pályázatára készített dolgozat.*

2. Tényi T. / 1991 / *Jakab Irén pszichopathológiai művészetkutatása. Orvosi Hetilap, 132, 315- 316.*

3. Tényi T. / 1995 / : *Emlékezés Reuter Camillora. Orvosi Hetilap, Horus , 136, 2063.*

4. Jakab I. , Tényi T. / 2000 / : *Művészet és terápia. / interjú /.Pszichoterápia 9, 456 - 460.*

5. Trixler M. , Gáti Á., Tényi T. / 2001 / : *From Psychopathology of Expression to Art Therapy and Art Psychotherapy. In: Developmental Aspects of Creativity. / ed. I. Jakab / Proceedings ASPE Congress Boston 2000, 93 - 99.*

MOKSZ KÖNYVTÁRAK

Mi lesz veled orvosi könyvtár?

Az orvosi szakkönyvtárosok bőrükön tapasztalják, hogy szakmánk nagy bajban van. Tapasztalhatjuk, hogy az utóbbi időben számos könyvtár bezárt, vagy ha még létezik is, már-már alig tud működni. Az egykori magas színvonal hanyatlóban van. Pedig a könyv és folyóirat mindig természetes tartozéka volt a kórházaknak. A ma is létező, 1945 előtti alapítású 16 kórház közül 11 rendelkezett könyvtárral az alapítást követően.⁵ Az egykor zárt szakkönyvtárak kisebb része ma már környezetében nyilvános feladatokat is ellát, kiegészítve ezzel a köz- és felsőoktatási könyvtárak hiátusait. Azt gondolhatnánk tehát, hogy helyük van a magyar könyvtári rendszerben. A statisztikai adatok azonban másról szólnak.

	1990	2000	2009	Csökkenés %
Önkormányzati	107	80	61	43
Képzőhely	60	55	52	13
Fővárosi fenntartású	31	16	15	52
Országos intézet	20	20	15	25
KÖJÁL, ÁNTSZ	22	15	4	82
Gyógyszeripar, -ellátás	19	17	6	68
BM, HM, MÁV	5	5	4	80
Állami	7	7	2	71
Egyéb(egyház, alapítvány)	8	18	9	112
Összesen:	279	233	168	40

Az orvosi könyvtárak számának alakulása 1990-2009⁶

⁵ Kórházak évkönyve 1934

⁶ Az ESKI-lelőhelyjegyzék adatai alapján

A magyar orvosi könyvtárak közül a rendszerváltás előttinek ma már csak 60 %-a létezik. Leginkább a képzőhelyekhez kötődő bibliotékák tartják magukat, és ez jól is van így. Nagyarányú a csökkenés a mindennapi gyógyítást végző kórházak háza táján, hiszen a fővárosi és megyei, városi önkormányzat által fenntartott intézetek könyvtárainak csak közel fele működik ma már. A létezés sem jelenti azonban azt, hogy ezek jól prosperáló bibliotékák. A legtöbbjüknek gondot jelent az állomány rendszeres bővítése, a központi szolgáltatások, adatbázisok működtetése is. Ma 95 olyan könyvtár van országosan, amely 2009-ben még képes volt megvásárolni külföldi szaklapokat, ez a létező könyvtárak 56,5 %-a. Nem jobb a helyzet a korszerű források beszerzése tekintetében sem; egy múlt évi MOKSZ-felmérés szerint a könyvtárak harmada (37,7 %) szerzett csak be valamilyen full textes vagy bibliográfiai adatbázist (PML, OVID, MEDLINE, MOB, CC, Cochrane). Ismerve az egészségügy gazdasági nehézségeit, ez az arány a jövőben csak romolhat.

Még elszomorítóbb a helyzet, ha a könyvtárak földrajzi eloszlását vizsgáljuk. A ma létező 168 orvosi szakkönyvtár közül 77 működik vidéken (46 %), közöttük 60 kórházi könyvtárként (36 %).

	Könyvtárak száma	%-ban
Budapesti könyvtár	91	54
Vidéki kórházi könyvtár	60	36
Vidéki nem kórházi könyvtár	17	10
Összesen	168	100

Az orvosi könyvtárak földrajzi eloszlása 2009-ben

Azt sem állíthatjuk, hogy az egészségügy átalakítása óta létező súlyponti kórházakban jobb a könyvtári ellátottság. Jelenleg hazánkban 39 súlyponti kórház van, melyek közül 27 vidéki székhelyű, négy pedig az orvostudományi egyetemek (Budapest, Debrecen, Pécs, Szeged) mellett található. Vizsgálatomban a 27 vidéken és nem egyetemen működő súlyponti kórházat vettem górcső alá. Ezek a kórházak jelentenek a hazai egészségügyi ellátás gerincét, felszereltségükkel humán erőforrásukkal magas színvonalú ellátást kell biztosítaniuk. A színvonalnak pedig része kellene hogy legyen a korszerű információellátás is. De hogyan beszélhetünk erről, amikor a vidéki súlyponti kórházak közül egy tucatnak még működő könyvtára sincs, vagy ha van is, nem tudott beszerezni 2009-ben egyetlen külföldi periodikát vagy adatbázist sem? Ez a súlyponti kórházak 44,4 %-a! Ami még szomorúbb, hogy a nem gyarapító könyvtárak között van 4 megyeszékhelyen található oktató kórházi, nagy bibliotéka is. És a jelek szerint a helyzet a jövőben sajnos csak romlani fog!

Fokozza a gondokat a kórházak gazdasági társasággá válása. Ilyenkor gyakran a könyvtár ott van az első áldozatok között: országosan a 24 gazdasági társaságként működő intézmény közül 15 helyen már nincs szakkönyvtár,

köztük található 1 súlyponti kórház – azaz kiemelt – intézmény is. A kft-ként működő kórházak 9 könyvtára közül is mindössze 3 tudja gyarapítani állományát, vagyis 2009 folyamán beszerzett könyvet vagy előfizetett folyóiratot, adatbázist.

	Könyvtárak száma	Ebből gyarapít
Működik	9 (6 súlyponti)	3
Nem működik	15 (1 súlyponti)	0
Összesen	24	3

A gazdasági társaság kórházak könyvtári helyzete

A vidék „elkönyvtártalanodása” azért is szomorú, mert ezek a vidéki kórházak és orvosaik elszigeteltek, a szellemi szakmai központoktól távol kell működniük. Mondják, hogy minden kórházban vidéki településen van közkönyvtár. Nekik viszont más a feladatuk. Meglehetősen nagy bajban lennének, ha rájuk zúdulna egy orvosi könyvtár minden irodalomkutatása, könyvtárközi kérése, vagy nekik kellene beszerezni a drága szaksajtót, vagy előfizetni a költséges adatbázisokat. Én nem a használhatatlan mini gyűjteményeket sírom vissza az internet korában, nem a látszatkönyvtárakat, ahol egy örökké zárt szekrény mögött sorakoznak az avitt poros kötetek, amiket már senki nem használ. Nem naphosszat olvasgató passzív könyvtárost szeretnék látni, de jó lenne, ha nem szünnének meg ész nélkül az eddig jól működő információs központok.

Tény, hogy az utóbbi években jelentősen megváltoztak az olvasói szokások, a gazdasági környezet és a fenntartók hozzáállása is. A mai agyonszabályozott világban, amikor különböző rendeletek írják elő, hogy milyen háttérrel kell rendelkeznie egy gyógyító intézménynek a kielégítő működés érdekében, a régóta létező könyvtár biztosítására senki nem gondol, hiszen természetes, hogy az van. De pénz csak arra van a szűkös viszonyok között, amire a rendeletek teljesítése miatt lenni kell. Jogszabály írja elő a munka-, a környezet-, a tűz-, az adatvédelem, a szociális terület szakembereinek kórházi alkalmazását, de a könyvtárra mindössze egy vérszegény utalás történik az egészségügyi intézményekre vonatkozó minimumfeltételekben, ahol a szakkönyvtári szolgáltatás elérhetőségének biztosítását követelik meg.⁷ Márpedig ezt úgy értelmezhetik, ahogy akarják. A MOKSZ lépéseket tett annak érdekében, hogy az új minimumfeltételekbe világosabban fogalmazzanak a rendeletalkotók. Ne mossák össze a könyvtárat és internetet, mint ahogy azt a rendelet tervezetéből olvashatjuk. Reméljük, javaslatunk meghallgatásra talál. Legalább azt érezzük el, hogy megyénként legyen egy ütőképes, alkalmas személyzettel és korszerű technikával ellátott szakkönyvtár, ami kielégíthetné a környéke orvos-egészségügyi információs igényeit.

⁷ 60/2003. rend. ESZCSM

Miből is állna egy ilyen könyvtárban a könyvtáros munkája?

- értéknövelt, egyedi igényekre épülő szakirodalomkeresés és témafigyelés
- teljes szövegek (papír vagy elektronikus változat) megszerzése, minél gazdaságosabban internetről vagy könyvtárközi kölcsönzés útján, ezek eljuttatása a felhasználók keze ügyébe
- információszolgáltatás ügyviteli (jogszabályok, protokollok, irányelvek stb.) és közhasznú (kongresszusi, kulturális programok, menetrend, pályázatok stb.) témákban
- döntés előkészítés segítése; források biztosítása a menedzsment számára
- könyvtári információs honlap építése
- sajtófigyelés – sajtóarchívum építés
- hagyományos könyvtári szolgáltatások (kölcsönzés, helyben olvasás), melyre elsősorban a szakdolgozók tartanak igényt
- távszolgáltatások kiépítése a kórház falain belül – igények fogadása és teljesítése személyes jelenlét nélkül
- tájékoztató, információs anyagok készítése és közzététele hagyományos vagy elektronikus formában pl. kutatási útmutatók, segédletek aktualitásokhoz kapcsolódó bibliográfiák, tájékoztatók
- a leginkább költséghatékony teljes szövegű adatbázisok kiválasztása az orvosokkal együttműködve, és ezek hozzáférhetővé tétele az intézet dolgozói számára
- felhasználóképzés; a hagyományos és elektronikus információs eszközök használata az információk értékelése terén, kutatás módszertani ismeretek átadása stb.
- publikációs tevékenység segítése; előadások, cikkek kivitelezése (szkennelések, Power Point-készítés) a szerzői útmutatóknak megfelelően

- publikációs adatbázis építése és közzététele a dolgozók tudományos munkásságából
- helyi archívumok építés pl. képek, kórháztörténeti dokumentumok
- együttműködés kiépítése a szakmai és helyi információs szervezetekkel a színvonalasabb információellátás érdekében, mert a könyvtárak rendszere tud csak hatékony információellátást biztosítani
- bedolgozás nagyobb konzorciumok tagjaiként pl. MATARKA

Mindezeknek a feladatoknak a megvalósításához azonban jó és elhivatott szakemberek szükségesek és mindenek előtt a fenntartók pozitív szemléletváltozása.

Dr. Kührner Éva
Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár
e.kurner@freemail.hu

NÉVJEGY

Semmelweis Egyetem Központi Könyvtár

Triebel Brigitta

1965. augusztus 31-én születtem Budapesten. A Közgazdasági Szakközépiskola elvégzése után képesített könyvelő, vállalati tervező, illetve statisztikus, majd 1997-ben mérlegképes könyvelő képesítést szereztem. 2007-ben vettem részt az első auditorképző tanfolyamon. 2008-ban diplomáztam az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán informatikus könyvtárosként.

Előző munkahelyem a Fűrész Lemez és Hordóipari Vállalat volt, ahol tervstatisztikusként dolgoztam, később pedig a Pénzügyi Osztályon.

1993. szeptember 23-án kerültem a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárába gazdasági vezető munkakörbe. Feladatom a költségvetéssel és a gazdasági feladatokkal kapcsolatos tevékenység ellátása, gazdasági információs rendszerek ismerete, használata, ellenőrzése. Az elmúlt 17 év leírva igen hosszú időnek tűnik, de gyorsan elszállt. Amikor a második kincstári biztos volt itt,

valamint az ellenőrzési osztály egy hónapon keresztül kérte a dossziékat, (de annyit, hogy a gazdasági iroda közben meg üres lett) akkor gondoltam arra, hogy megszerzem a felsőfokú könyvtári végzettséget, mert járatosnak kell lennem abban a szakmában, amelynek a gazdasági részét intézem. Így már a könyvtárszakmai feladatokat is értem, s természetesen a pénzügyi fegyelem, a legkorszerűbb nyilvántartási rendszer alkalmazásával végzem a munkámat. Érdekes, sőt izgalmas feladataim vannak. Szerencsére a kislányom már felnőtt, s megérti, hogy a mások számára megszokott, délután 4 órai munkavégzés helyett gyakran este 8-9 ig dolgozunk egy-egy projekt (TÁMOP, TEMPUS) jelentésén, elszámolásán. Különleges és sokrétű feladat a konferencia- és a workshop-szervezés, s igen nagy öröm, amikor azt látom, hogy eredményes a munkánk, s a látogatók elégedettek.

Magyar Zsoltné

1967. március 12-én születtem Budapesten. 1985-ben végeztem a Leővey Klára Közgazdasági Szakközépiskolában igazgatás ügyviteli szakon. 1997-ben a Magyar Iparszövetség Oktatási Központjában számítógépezelő képesítést szereztem. 2008-ban végeztem az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar informatikus könyvtáros

szakán.

1985-ben kezdtem el dolgozni a Hungalu Magyar Alumíniumipari Rt-nél ügyintézőként, a munkaviszonyom 1998-ig tartott. 1999 óta dolgozom a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárában gazdasági területen. Először megdöbbenett a könyvtárban folyó, rendkívül összetett munka, utána pedig feltétlenül fontosnak tartottam, hogy felsőbb szinten is megismerjem a törvényeket, rendeleteket, szabványokat, amelyek szerint működik a könyvtár.

Feladataim közé tartozik a könyvtár pénzügyi kereteinek figyelése, kezelése, számlázás, szabadságok nyilvántartása, készpénzes bevételek kezelése, devizás számlák, utalások bonyolítása, pályázatokkal kapcsolatos munkafolyamatokban való részvétel, valamint használok az SAP pénzügyi rendszer moduljait. Ez így felsorolva kicsit unalmasnak tűnik, de mindig van újdonság, érdekes tennivaló. Nem győzöm mesélni otthon a családomnak (két gyermekem van: egy tizenkilenc éves és egy tizenöt éves leány) a történeteket, a férjem pedig szinte már megtanulta a könyvtári ügymenetet.

Szöllősy Gabriella

2008. júliusában, két évvel azután, hogy csatlakoztam a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának csapatához, a beszerzés-feldolgozás munkájának szervezése lett a feladatom osztályvezetőként. A munkához szakmai tervekkel láttam hozzá, azonban alig néhány hét múlva a Könyvtár egészének működését, jövőjét alapvetően befolyásoló változásról született döntés: a Központi Könyvtár máshová költöztetéséről és plusz egy újabb helyszínen egy új részleg kialakításáról. Ez számomra is új és szerteágazó feladatokat hozott. Nélkülözhetetlen munkaeszközöm lett a mérőszalag, a zsebszámológép, a mobiltelefon, és persze alaprajzok. Néhány hónapig az idő jelentős része helyszíni bejárásokkal, raktári és olvasótermi állományok elhelyezési variációinak kidolgozásával, majd a költöztetés szervezésével és felügyeletével telt.

Az állomány mozgatását, a két helyszínen megduplázódó szabadpolcos termek közti dokumentummegosztást a katalógusnak is követnie kellett, a beszerzésben pedig újabb szempontként immár arra is figyelniünk kell, melyik helyszínen és hol hány példányban van szükség egy adott műre. Fontos információ lesz számunkra az olvasói szokások alakulása; felkeresik-e a másik szolgáltatóhelyet, ha a keresett dokumentum ott található. A plusz szolgáltatóhely ismét csak kihangsúlyozza az e-könyvek és e-folyóiratok szerepét – ami egy egyetemi könyvtárban ma már magától értetődő -, s hogy ezek létre, használati módjára proaktívan fel kell hívni a potenciális használók figyelmét, nem elég „csak” biztosítani az elérést.

A költözés befejeződésével a beszerzés-feldolgozás munkájának középpontjába ismét a mindenkori alapkérdés kerülhet: kinek, milyen információra van szüksége és azt milyen forrásból, hogyan lehet gazdaságosan, költséghatékonyan biztosítani.

A költözéssel szinte egyidőben mérlegre került integrált rendszerünk cseréjének lehetősége. Ma már az új rendszerbe próbaként áttöltött rekordok tesztelés zajlik. A rendszer cseréjére nemcsak feladatként tekintek, hanem kiváló lehetőséget is látok benne. Hiszen számos dolgot újra át kellett gondolni és lehetett módosítani, s az új rendszer új szolgáltatásokat is képes nyújtani mind a könyvtárosok, mind a felhasználók számára.

Dr. Gyarmathy Zsigmondné

1936-2009

Ismét elment egy régi kolléga. 35 éven át volt könyvtáros. Dr. Gyarmathy Zsigmondné (Horváth Ibolya) a Dunántúlon, Tapolcán született. Ott nevelkedett, ott volt kisdíák, majd ott élt több, mint három évtizeden keresztül. Ízes dunántúli akcentusa máig a fülünkben cseng. Társát követve került a keleti végekre. A hivatalnoki munkát cserélte a könyvek világára, a könyvekére, amiket annyira szeretett. Rengeteget olvasott.

1970-től a vásárosnaményi kórház könyvtárosa lett. Nagy feladatot kapott. Megszervezte a könyvtári életet. Rendezte, feldolgozta a gyűjteményt. Közben tanult: elvégezte az OOKDK szakkönyvtárosi tanfolyamát, majd főiskolai diplomát is szerzett.

1975-től már Nyíregyházán találjuk, Novák Zoltánné, a Gerlei Orvosi Szakkönyvtár akkori vezetője szívesen hívta magához: ő lett az orvosi könyvtár második főállású könyvtárosa. Igazi mindenes volt: végezte a folyóiratokkal kapcsolatos ügyeket, irodalmat kutatót, foglalkozott az olvasókkal, könyvtárközi kölcsönzéseket intézett, aminek adminisztrálására sajátos szisztémát dolgozott ki. Mindenkihez volt egy jó szava. Azokban az időkben a könyvtár valóságos szellemi központ volt. Szívesen tértek be a munkában megfáradt orvosok, szakdolgozók. Jól esett nekik egy kis ebéd utáni eszmecsere. Ibolya szívesen társalgott velük zenéről, színházról, könyvekről. 1989-től egy évtizeden át vezette a könyvtárat. Működése alatt költözött a bibliotéka új korszerű helyre, és vette vissza alapítója dr. Kállay Rudolf nevét.

2000-ben nyugalomba vonult, de a könyvtártól nem vált meg. Öt éven át még visszajárt négy órában dolgozni, mígnem a betegség le nem döntötte lábáról. Végül itt hagyva a várost, ahol aktív élete nagy részét töltötte, követte lányát Budapestre. Itt hunyt el 2009. szeptember 29 –én.

Emléke szívünkben örökké él.

Dr. Kührner Éva
Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár
e.kurner@freemail.hu

Orvosi Könyvtárak

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének negyedévenként megjelenő hivatalos lapja

ISSN 2061-036X (Nyomtatott)

<http://www.lib.sote.hu/moksz/orvosik.htm>

ISSN 2061-0378 (Online)

Lapigazgató

Dr. Vasas Lívია MOKSZ elnök PhD

e-mail: lvasas@lib.sote.hu

Felelős szerkesztő

Gracza Tünde

e-mail: tunde.gracza@aok.pte.hu

Olvasószerkesztő-korrektor

Kiss Annamária

e-mail: akiss@lib.sote.hu

Wolf György

e-mail: wolf-gy@koki.hu

A MOKSZ és az Orvosi Könyvtárak szerkesztőségének címe

1085 Budapest, Üllői út 26.

Tel: +36 1 317-5030, Fax: +36 1 317-1048

www.lib.sote.hu

Adószám: 18230082-1-43

Megjelenik 300 példányban